

ปาฐกถาธรรม

วันอาสาฬบูชา

พระเทพญาณมงคล (เสริมชัย ชยมงฺคโล) เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

วันอาสาฬบูชา

โดย พระเทพญาณมงคล
(เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖)
เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันอาทิตย์ ที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๓
เวลา ๐๘.๐๐ น.

เจริญสุข/เจริญพร ญาติโยมสาธุชนทุกท่าน เนื่องด้วยวันนี้เป็นวันอาสาฬหบูชา อาตมาภาพจึงใคร่จะกล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ วันอาสาฬหบูชานี้ว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญต่อพวกเราชาวพุทธอย่างไร และพุทธศาสนิกชนจะพึงปฏิบัติในวันสำคัญนี้อย่างไร เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญา พอสมควรแก่เวลาสืบไป

นับย้อนหลังไปก่อนพุทธศก ๘๐ ปี กับ ๑๐ เดือน คือเมื่อประมาณ ๒๖๒๔ ปี กับ ๓ เดือนที่ล่วงมาแล้วนี้ พระบรมโพธิสัตว์เจ้าของเราได้เสด็จจุติจากดุสิตเทวโลก มาปฏิสนธิในพระครรภ์ของพระนางเจ้าสิริมหามายาราชเทวี พระมเหสีของพระเจ้าสุทโธทนมหาราช กษัตริย์ผู้

ครองนครกบิลพัสดุ์ เมื่อวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ปีระกา ทรงเจริญวัยอยู่ในพระครรภ์ ๑๐ เดือน จึงได้ประสูติเป็นพระราชกุมาร

เมื่อพระโพธิสัตว์เจ้ามีพระชันษาได้ ๕ วัน พระเจ้าสุทโธทนมหาราช ได้รับสั่งให้เชิญพราหมณาจารย์ที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำนายลักษณะ ๘ คน คือ (๑) รามพราหมณ์ (๒) ลักษณพราหมณ์ (๓) ยัญญพราหมณ์ (๔) ธุรพราหมณ์ (๕) โภชนพราหมณ์ (๖) สุทัตตพราหมณ์ (๗) สยามพราหมณ์ (๘) โกณฑัญญพราหมณ์ ให้ทำนายพระสุบินนิมิตของพระนางสิริมหามายา เมื่อคืนแรกที่พระบรมโพธิสัตว์เจ้าได้เสด็จมาปฏิสนธิในพระครรภ์ และเมื่อพราหมณ์เหล่านั้นได้เห็นมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ และอนุพยัญชนะ ๘๐ ประการ ของพระราชกุมารแล้ว พราหมณ์ ๗ คนแรกต่างยกนิ้วมือขึ้น ๒ นิ้วทูลทำนายว่า “พระราชกุมารนี้มีคติเป็น ๒ คือ ถ้าดำรงอยู่ในเพศฆราวาสจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ์ ถ้าเสด็จออกผนวชจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ส่วนพราหมณ์คนที่ ๘ คือ “พราหมณ์โกณฑัญญะ” เมื่อพิจารณาโดยถี่ถ้วนแล้วจึงยกนิ้วขึ้นเพียงนิ้วเดียวทูลทำนายว่า “พระราชกุมารจะไม่สถิตอยู่ในฆราวาสวิสัย จะทรงออกบรรพชาและจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแน่นอน” และหลังจากนั้น พราหมณ์ก็ได้ถวายพระนามแก่พระบรมโพธิสัตว์ราชกุมารว่า “อังคีรสราชกุมาร” ด้วยว่าพระบรมโพธิสัตว์ราชกุมารนี้มีพระรัศมีโอภาสจากพระสรีรกายประการหนึ่ง และได้ถวายพระนามว่า “สิทธัตถราชกุมาร” ด้วยว่าพระบรมโพธิสัตว์ราชกุมารนี้ทรงปรารถนาสิ่งใด สิ่งนั้นก็จะสำเร็จ. สมความปรารถนาทุกประการ นี้อีกประการหนึ่ง

ฝ่ายพระนางสิริมหามายาราชเทวีนั้น ครั้นประสูติพระโอรสได้ ๗ วัน ก็ทิวงคต และได้ไปบังเกิดเป็นเทพบุตรในชั้นดุสิตเทวโลกตามประเพณีพุทธมารดา พระเจ้าสุทโธทนมหาราชจึงจัดสรรพระพี่เลี้ยงนางนมมาให้คอยอภิบาลบำรุงรักษา และได้ทรงมอบให้อยู่ในความดูแลของพระนางเจ้ามหาประชาบดีพระราชเทวี อีกพระองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นพระกนิษฐภคินีของพระนางเจ้าสิริมหามายาราชเทวีนั้นเอง

เมื่อพระสิทธัตถราชกุมาร มีพระชนมายุได้ ๑๖ พรรษาพระราชบิดาจึงได้ตรัสให้สร้างปราสาท ๙ ชั้น. ขึ้น ๓ หลัง เพื่อให้เป็นที่ประทับอยู่ตามฤดูกาล และได้ทรงให้อภิเษกสมรสกับพระนางพิมพาเทวี เสวยสุขสโมสร โดยมีสตรีล้อมคอยขับกล่อมประโคมดนตรีตลอดทั้งกลางวันกลางคืน ดุจเสวยทิพยสมบัติตลอดมา

พระบรมโพธิสัตว์เจ้าดำรงอยู่ในฆราวาสสุขสมบัติถึง ๒๙ ปี ในกาลนั้นได้เสด็จประพาสอุทยานถึง ๓ วาระ ได้พบเทวทูตซึ่งเทพยดาเนรมิตให้ทอดพระเนตรเห็น จึงได้ทรงพบคนชรา ๑ ได้ทรงพบคนเจ็บไข้ ๑ และคนตาย ๑ ในระหว่างเสด็จประพาส จึงเกิดความสังเวชสลดพระทัยว่า “ตัวเรานี้ก็ไม่สามารถจะล่วงพ้นความแก่ ความเจ็บ และความตายไปได้” ก็เสด็จกลับพระราชวัง และทรงดำริหาทางที่จะพ้นไปจากความทุกข์นี้ ครั้นเสด็จประพาสอุทยานอีกครั้งเป็นวาระที่ ๔ ยังไม่ทันได้ถึงพระราชอุทยาน ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นบรรพชิต จึงทรงดำริว่า การประพฤติสมณเพศก็เป็นบุญอันประเสริฐ ควรที่เราจะถือเอาอุดมเพศนี้ จึงจะมีโอกาสสามารถพบทางพ้นทุกข์ได้ จึงเกิดกุศลฉันทะมีพระทัยน้อมไปในการบรรพชา ณ เพลานั้น เมื่อเสด็จออกไปถึงพระราชอุทยาน ทรงสำราญอยู่ตลอดทั้งวันแล้ว จึงเสด็จกลับพระราชวังในเวลาเย็น ขณะนั้นราชบุรุษได้นำข่าว

สาสน์ไปจากพระราชวัง กราบทูลว่า “บัดนี้พระนางพิมพาเทวีได้ประสูติพระราชโอรสแล้ว” พระมหาบุรุษครั้นทรงทราบ จึงได้ออกพระโอษฐ์ตรัสว่า “บ่วงได้เกิดขึ้นแล้ว เครื่องพันธนาการได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา” แล้วเสด็จถึงพระราชนิเวศน์ ทรงพิจารณาเห็นโทษของการครองเรือนและกามคุณ ว่าจะเป็นเครื่องถ่วงให้ไม่อาจบำเพ็ญสมณธรรม ให้บรรลุโมกขธรรม ให้ถึงความพ้นทุกข์ได้ และด้วยพระปรมัตถบารมีอันเต็มบริบูรณ์จากที่ได้ทรงบำเพ็ญมาแล้วตลอด ๔ อสงไขย กับแสนกัป กระตุ้นเตือนพระทัย ให้ยินดีน้อมไปในบรรพชา จึงตัดสินพระทัยเสด็จออกมหาภิเนษกรมน์ คือเสด็จออกทรงบรรพชาเพื่อแสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ โดยเสด็จลงจากปราสาททรงม้ากัณฐกะ มีนายฉันนะตามเสด็จ ออกจากพระนครไปแต่คืนนั้น ได้เสด็จผ่านกรุงกบิลพัสดุ์ เมืองสาวัตถีและเมืองเวสาลี สิ้นหนทาง ๓๐ โยชน์ ก็ได้บรรลุถึงฝั่งแม่น้ำอโนมานที ณ พรมแดนพระนครทั้ง ๓ ในเวลาใกล้รุ่ง แล้วเสด็จทรงม้าข้ามไปยังอีกฝั่งหนึ่ง ทรงลงจากหลังม้า ประทับนั่งบนกองทราย ทรงเปลื้องเครื่องอาภรณ์ส่งให้นายฉันนะ นำไปกับม้ากัณฐกะกลับพระนคร ส่วนพระองค์ทรงตัดพระเกศโมฬีด้วยพระขรรค์ แล้วอธิษฐานก่อนจะขว้างขึ้นไปบนอากาศว่า “ถ้าเราจะได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ ก็ขอให้จุฬาโมฬีนี้จงลอยอยู่ในอากาศ อย่าได้ตกลงมา” พระจุฬาโมฬีกับผ้าโพกพระเศียรก็ลอยอยู่ในอากาศ สมเด็จพระอัมรินทราธิราชทรงทราบ จึงทรงนำผอบแก้วมารองรับ แล้วทรงนำไปบรรจุไว้ใน “พระจุฬามณีเจดีย์” ที่ทรงเนรมิตขึ้นที่ดาวดึงส์เทวโลก

ส่วนท้าวมหาพรหมพระนามว่า “ฆฏิกาพรหม” ผู้เคยเป็นพระสหายกับพระบรมโพธิสัตว์เจ้าเมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็นโชติปาลมาณพ ในกาลแห่งพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงทราบ ก็ได้นำเครื่องอัฏฐบริขารเสด็จจากชั้นสุทธาวาส มาถวายพระบรมโพธิสัตว์เจ้า ได้ทรงไตรจีวรกาสาวพัสตร์แล้วทรงอธิษฐานเพศบรรพชา และทรงมอบพระภูษาผ้าทรงทั้งคู่แต่ยังเมื่อคฤหัสถ์เพศให้แก่ท้าวฆฏิการพรหม ท้าวเธอจึงได้ทรงนำพระภูษาทั้งคู่ ไปบรรจุไว้ใน “ทุสสเจดีย์” ในอกนิฏฐภูมิ ซึ่งเป็นภูมิสูงสุดของพรหมโลกชั้น สุทธาวาสนั้นเอง

พระบรมโพธิสัตว์เจ้า เมื่อส่งนายฉันนะแล้ว ประทับอยู่พระองค์เดียว ณ อนุปิยอัมพวัน ๗ วัน ครั้นวันที่ ๘ จึงได้เสด็จต่อไปยังนครราชคฤห์ ได้เสด็จไปสู่สำนักอาฬารดาบสกาลามโคตร ได้ทรงศึกษาจนหมดความรู้ของอาจารย์จนสำเร็จสมาบัติ ๗ จึงลาไปสู่สำนักอุทกดาบสรามบุตร ได้ศึกษาจนสำเร็จสมาบัติ ๘ คือ รูปฌาน ๔ กับ อรูปฌาน ๔ จนหมดความรู้อาจารย์อีก แต่ก็ยังทรงดำริว่า ทางปฏิบัตินี้ยังไม่ใช่ทางให้ตรัสรู้ให้บรรลุโมกขธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ได้ จึงมีพระประสงค์จะประกอบความเพียรโดยลำพังพระองค์เอง และได้ลาออกจากสำนัก จาริกไปสู่อุรุเวลาประเทศ ทรงพิจารณาเห็นเป็นสถานที่รื่นรมย์เหมาะแก่การบำเพ็ญเพียร จึงทรงยับยั้งอาศัยอยู่ ณ ที่นั้น

ในช่วงระยะเวลานั้น พราหมณาจารย์ที่เคยทำนายลักษณะพระบรมโพธิสัตว์เจ้า เมื่อครั้งแรกประสูตินั้น ยกเว้นโกณฑัญญพราหมณ์ผู้เดียว นอกนั้นต่างทำกาละคือสิ้นชีวิตแล้ว ส่วนโกณฑัญญพราหมณ์เมื่อได้สดับข่าวพระมหาบุรุษเสด็จออกมหาภิเนษกรมน์ คือ เสด็จออกบรรพชาเพื่อแสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ จึงได้ไปหาบุตรของพราหมณ์ทั้ง ๗ ที่ได้เคยทำนายลักษณะด้วยกัน กล่าวว่า “บัดนี้ พระสิทธัตถราชกุมารเสด็จออกบรรพชาแล้ว พระองค์จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแน่นอน ถ้าบิดาของพวกท่านยังมีชีวิตอยู่ ก็จะได้ออกบวชด้วยกัน

ผิว่าท่านทั้งหลายปรารถนาจะบวชก็จงมาบวชพร้อมกันเถิด” บุตรพราหมณ์ทั้ง ๗ คน ยอมรับจะบวชเพียง ๔ คน ท่านโกณฑัญญะจึงพามาณพทั้ง ๔ คือ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ อัสสชิ ออกบรรพชาด้วยกัน รวมเป็น ๕ คนด้วยกัน จึงมีนามบัญญัติว่า “ปัญจวัคคีย์” ซึ่งหมายความว่านักบวช ๕ รูป ชวนกันออกเดินทาง สืบเสาะติดตามหาพระมหาบุรุษในคามนิคมต่างๆ จนได้มาพบกับพระบรมโพธิสัตว์เจ้า ณ อุรุเวลาประเทศ ได้เห็นพระองค์ทรงกำลังทำความเพียรอยู่ จึงดำริว่าคงจะได้ตรัสรู้แน่ จึงพากันทำวัตรปฏิบัติอุปัฏฐากต่างๆ ถวายพระองค์

ฝ่ายพระบรมโพธิสัตว์เจ้านั้นได้ทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยา คือทรงประกอบความเพียรอย่างแรงกล้า เพื่อเผาหรือย่างกิเลส ตามคตินิยมของนักบวชยุคนั้น จนทรงพระประชวร บางครั้งถึงวิสัญญีภาพ คือสลบล้มลง พระวรกายก็ซูบผอมอ่อนเพลีย ก็ยังไม่สามารถจะบรรลุคุณธรรมพิเศษอะไร จนกระทั่งสมเด็จอมรินทราธิราชทรงพิณ ๓ สายมาดีดถวาย พระบรมโพธิสัตว์เจ้าทรงสดับแล้ว จึงได้ทรงพิจารณาเห็นว่า การปฏิบัติ “อัตตกิลมถานุโยค” การบำเพ็ญเพียรจัด โดยการทรมานร่างกายให้ลำบากเกินไปนี้ไม่ใช่ทางตรัสรู้ ต้องเป็นมัชฌิมาปฏิบัติจึงจะเป็นทางแห่งพระโพธิญาณเครื่องตรัสรู้ แต่พระวรกายที่อิดโรยไม่มีกำลังเช่นนี้ ไม่อาจเจริญสมาธิภาวนาได้ ควรจะต้องเสวยพระกระยาหารบำรุงร่างกายให้พอมีกำลังเสียก่อน จึงทรงถือบาตรเสด็จออกบิณฑบาตเสวยต่อไป ฝ่ายนักบวชปัญจวัคคีย์ครั้นเห็นเช่นนั้นก็ปรึกษากันว่า พระสิทธัตถราชกุมารทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยาแต่ก็มิอาจตรัสรู้ได้ และเดี๋ยวนี้ก็มาละความเพียรเสียแล้ว กลับมาเสวยพระกระยาหารใหม่อีกที่ไหนเลยจะตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณได้ เราทั้งหลายจะมาเฝ้าอุปัฏฐากเพื่อประโยชน์อะไร จึงพากันละทิ้งพระบรมโพธิสัตว์เจ้าเสีย เดินทางไปสิ้นทาง ๑๕ โยชน์ ก็ลุถึงป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้กรุงพาราณสี

พอถึงเวลาเช้าวันเพ็ญ เดือนวิสาขะ คือ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ พระบรมโพธิสัตว์เจ้า ได้รับข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดา ธิดาของเสนกุฎุมพี อยู่บ้านเสนานิคม แห่งอุรุเวลาประเทศนั้นแหละ นำมาถวาย เมื่อนางสุชาดาทูลลากลับแล้ว ก็ทรงถือถาดข้าวมธุปายาสเสด็จไปยังริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา เสด็จลงสรงชำระพระวรกายให้สะอาด แล้วเสด็จขึ้นมาประทับนั่ง ทรงปั้นข้าวมธุปายาสได้ ๔๙ ปั้น แล้วเสวยจนหมด ทรงถือถาดทองนั้นอธิษฐานว่า “หากเราจักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ก็ขอให้ถาดทองนี้จงลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไป” แล้วทรงลอยถาดทองนั้นลงในแม่น้ำ ถาดทองนั้นก็ลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไปไกลประมาณ ๘๐ ศอก แล้วก็จมลง พระบรมโพธิสัตว์เจ้าได้ทอดพระเนตรเห็นนิมิตดังนั้น ก็ทรงโสมนัส และเสด็จไปทรงพักผ่อน และทรงเจริญฌานสมาบัติจนคล่องแคล่วอยู่ ณ สาลวัน (ป่ารัง) จนสายัณห์ตะวันบ่าย จึงเสด็จจากป่ารัง ทรงรับหญ้าคา ๘ กำมือที่โสตถิยพราหมณ์ถวายในระหว่างทาง ได้เสด็จไปใกล้โพธิมณฑล ทรงปูลาดหญ้าคาอธิษฐานเป็นรัตนบัลลังก์ ประทับนั่งผินพระพักตร์ไปสู่บูรพาทิศ ผินพระปฤษฎางค์ไปสู่โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ ประทับนั่งคู้บัลลังก์ คือนั่งขัดสมาธิ ดำรงสติมั่นคงแล้วตั้งสัตยาธิษฐานว่า “ถ้าไม่ได้บรรลุโพธิญาณ กมลสันดานยังไม่พ้นอาสวะกิเลสตราบใด แม้พระมังสะ (เนื้อ) พระโลหิต (เลือด) จะเหือดแห้งไป เหลือแต่พระตจะ (หนัง) นหารุ (เอ็น) และพระอัฐิ (กระดูก) ก็ตามที ก็จะไม่ลุกขึ้นจากบัลลังก์นี้”

ครั้นล่วงเข้าราตรีปฐมยาม คือ ยามต้น พระบรมโพธิสัตว์เจ้าได้เจริญภาวนาสมาธิถึงจตุตถฌาน คือรูปฌานที่ ๔ จนสงัดจากกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา พระทัยบริสุทธิ์ผ่องใส อ่อนโยนควรแก่งาน จึงน้อมพระทัยไปเพื่อ “ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ” คือญาณระลึกชาติได้ด้วยกำลังอภิญญา คือความสามารพิเศษ ได้แก่ อตีตังสญาณ ญาณหยั่งรู้อดีตพร้อมด้วยทิพยจักษุ และทิพยโสต เป็นต้น ทรงได้เห็นทั้งอัตภาพของพระองค์เอง และสัตว์โลกทั้งหลาย ต่างเวียนว่ายตายเกิดไปสู่ภพน้อยภพใหญ่ทั้งหลาย ทั้ง “สุคติภพ” ได้แก่ มาบังเกิดในภพภูมิของมนุษย์ ในเทวโลก พรหมโลก เป็นต้น และทั้ง “ทุคคติภพ” ได้แก่ ไปบังเกิดในภพภูมิของเปรต สัตว์นรก อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น นี้เป็น วิชชาที่ ๑ ที่พระบรมโพธิสัตว์เจ้าได้ทรงบรรลุแล้วในยามต้นแห่งราตรี จึงเกิดธรรมสังเวชสลดใจ และทรงดำริว่า อะไรหนอเป็นเหตุให้สัตว์โลกต้องเวียนว่ายตายเกิดไปสุคติภพบ้าง ทุติภพบ้าง ไม่มีที่สิ้นสุดอยู่อย่างนี้

พอล่วงเข้ามัชฌิมยาม คือ ยามกลางแห่งราตรี จึงทรงเจริญสมาธิภาวนาจนถึงจตุตถฌานอีก จนพระทัยบริสุทธิ์ผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์ อ่อนโยนควรแก่งาน จึงน้อมพระทัยไปเพื่อ “จุตูปปาตญาณ” คือ ญาณหยั่งรู้จุติปฏิสนธิของสัตว์โลกทั้งหลาย อันเป็นความสามารถพิเศษ กอปรด้วยอนาคตังสญาณ ทิพยจักษุ และทิพยโสต เป็นต้น จึงทรงเห็นแจ้ง ทรงรู้แจ้ง ว่า สัตว์โลกทั้งหลายเป็นไปตามกรรม กล่าวคือ เหล่าสัตว์ที่ประกอบกรรมดี มีศีล มีธรรม ไม่ติเตียนพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ย่อมได้รับผลเป็นกรรมดี เป็นความเจริญและสันติสุขในชีวิต เมื่อแตกกายทำลายขันธ์ คือ ตาย บุญกุศล คุณความดีนั้น ย่อมเป็นชนกกรรมนำให้ไปบังเกิดในสุคติภพ ได้แก่ ไปเกิดในภพภูมิของมนุษย์ที่ดี หรือไปเกิดเป็นเทพบุตร เทพธิดาในเทวโลก หรือในพรหมโลก เป็นต้น แต่เหล่าสัตว์ผู้ประกอบกรรมชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ ไร้ศีลธรรม ติเตียนพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ย่อมได้รับผลแต่กรรมชั่ว เป็นความเสื่อม เป็นโทษและความทุกข์เดือดร้อน เมื่อแตกกายทำลายขันธ์ คือ ตายลง กรรมชั่วย่อมเป็นชนกกรรมนำให้ไปบังเกิดในทุคติภพ ได้แก่ ไปเกิดในภพภูมิของเปรต สัตว์นรก อสุรกาย หรือสัตว์เดรัจฉาน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และก็ไม่มีอำนาจเบื้องบนอะไร ณ ที่ไหน จะช่วยได้เลย นี้เป็น วิชชาที่ ๒ ที่พระบรมโพธิสัตว์เจ้าได้ทรงบรรลุแล้ว ในยามกลางแห่งราตรี และได้ทรงดำริว่า อะไรหนอเป็นเหตุปัจจัยให้สัตว์โลกคิดผิด รู้ผิด มีความเห็นผิด ๆ จึงปฏิบัติผิด ๆ เป็นกรรมชั่วหรือบาปอกุศล ให้ต้องเวียนว่ายตายเกิด และได้รับความทุกข์เดือดร้อนอยู่อย่างนี้

เมื่อล่วงเข้าปัจฉิมยาม ได้ทรงเจริญสมาธิภาวนาถึงจตุตถฌานอีกครั้งหนึ่ง พระทัยบริสุทธิ์ผ่องใส อ่อนโยนควรแก่งานดีแล้ว จึงทรงพิจารณาสาวหาเหตุในเหตุไปถึงต้นๆเหตุแห่งทุกข์ ภาษาพระท่านเรียกว่า ทรงหยั่งพระญาณลงพิจารณาปัจจยาการในปฏิจจสมุปบาทธรรม ทรงบรรลุ “อาสวักขยญาณ” คือ ญาณหยั่งรู้เหตุสิ้นไปแห่งอาสวะกิเลส เครื่องเศร้าหมอง อันหมักหมมอยู่ในจิตสันดาน ได้ทรงค้นพบพระสัจจธรรมว่า “อวิชชา” คือ ความไม่รู้อดีต ไม่รู้อนาคต และความไม่รู้ทั้งอดีตและอนาคต เหมือนดังที่พระองค์ทรงเห็นแจ้งรู้แจ้งแล้วนี้ จึงไม่รู้จักทุกข์ ไม่รู้เหตุในเหตุไปถึงต้นๆ เหตุแห่งทุกข์ ไม่รู้สภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ คือ มรรคผลนิพพาน ว่ามีได้เป็นได้จริงอย่างไร และไม่รู้วิธีปฏิบัติตามทางสายกลาง คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ให้ถึงความเจริญสันติสุข และถึงความสิ้นทุกข์อย่างถาวร เหล่านี้แหละที่เป็นเหตุปัจจัยให้สัตว์โลกเกิดกิเลส ตัณหา

อุปาทาน ให้เกิดภพ ชาติ ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักรอยู่อย่างนี้ จึงได้เข้าถึงชรา พยาธิ และมรณะ คือ ความตาย เป็นทุกข์อยู่ร่ำไป ไม่มีที่สิ้นสุด นี้เป็นวิชชาที่ ๓ ที่ได้ทรงบรรลุแล้วในยามปลายแห่งราตรี ได้ตรัสรู้พระอริยสัจ ๔ และได้ทรงหยั่งรู้วิธีทำอาสวะให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ เป็นสมุจเฉทปหาน ทรงบรรลุมรรคผลนิพพาน และพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า ในตอนรุ่งอรุณแห่งคืนวันเพ็ญเดือนวิสาขะนั้นเอง เมื่อนับระยะเวลาจากวันที่ได้ตรัสรู้จนถึงปัจจุบันนี้ก็เป็นระยะเวลา ๒๕๘๘ ปีมาแล้ว ปรากฏตามเนื้อความตอนหนึ่งในหนังสือ “ปฐมสมโพธิ์”

ครั้งนั้น หมื่นโลกธาตุก็หวั่นไหวสะเทือนสะท้าน ทั้งแสงสว่างยิ่งไม่มีประมาณ ก็ได้ปรากฏเกิดมีในโลกล่วงเทวานุภาพของเทพดาทั้งหลาย ก็แลอัศจรรย์ทั้งหลายซึ่งสำเร็จโดยธรรมดานิยมเห็นปานใด ได้ปรากฏเกิดมีแล้วในโลก เมื่อครั้งพระองค์ประสูติเป็นการเกิดด้วยรูปกายอันบริบูรณ์นั้น ฉันใด แม้ถึงเมื่ออภิสัมโพธิสมัย ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นการเกิดด้วยธรรมกายนั้นเล่า สรรพอัศจรรย์ทั้งปวงเห็นปานนั้นก็ได้ปรากฏเกิดมีแล้วฉันนั้น เพราะว่าความที่มาปรากฏเป็นชัดขึ้นก่อนในชาติความเกิดที่เป็นโลกุตตระ และความที่โลกุตตรธรรมซึ่งไม่เป็นไปสิ้นกาลนานแล้ว และมาปรากฏเป็นชัดขึ้นก่อนในมนุษยโลกนี้ เป็นชาติความเกิดด้วยธรรมกายแห่งสมเด็จพระผู้ทรงพระภาคเจ้านั้น เป็นมหัศจรรย์ลบล้นล่วงคุณพิเศษอื่นทั้งปวง เกิดมีขึ้นในโลกแล้ว ด้วยประการฉะนี้

พระพุทธองค์ได้ทรงห้ามและตรัสว่า “บัดนี้ เราได้ตรัสรู้อมตธรรมพระสัมโพธิญาณ ท่านทั้งหลายจงฟังเถิด เราจักสั่งสอน เมื่อท่านทั้งหลายปฏิบัติตามที่เราสั่งสอนอยู่ ไม่ช้าสักเท่าไร ท่านทั้งหลายก็จะได้ตรัสรู้บ้าง” แม้นนี้ พวกปัญจวัคคีย์ก็ไม่ค่อยจะเชื่อ จึงได้ทรงห้ามถึง ๒-๓ ครั้ง และตรัสเตือนสติพวกเขาว่า “พวกเธอทั้งหลายเคยได้ยินวาจาเช่นนี้ที่เราตถาคตเคยตรัสกับพวกเธอบ้างหรือ” ซึ่งเมื่อปัญจวัคคีย์ได้ฟังดังนั้น ก็นึกขึ้นมาได้ว่าพระวาจาเช่นนี้พวกตนไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย จึงให้ความสำคัญในอันที่จะฟังพระองค์แสดงธรรมต่อไป

ครั้นรุ่งเช้าซึ่งคืนวันนั้น พระองค์ได้ทรงประทับพักอยู่ที่สำนักของพวกเขา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ (อาสาฬหมาส) พระองค์ก็ได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพวกปัญจวัคคีย์ ซึ่งมีใจความโดยย่อว่า บรรพชิตไม่ควรเสพที่สุด ๒ อย่าง คือ

กามสุขัลลิกานุโยค คือการประกอบตนให้พัวพันอยู่ในกามสุข ซึ่งหย่อนเกินไป ไม่เป็นทางเพื่อตรัสรู้ได้

อัตตกิลมถานุโยค คือการประกอบตนให้ลำบาก หรือการทรมานร่างกายตัวเอง ซึ่งตึงเกินไป ก็ไม่เป็นทางเพื่อตรัสรู้ได้อีกเช่นกัน

“มัชฌิมาปฏิปทา” คือข้อปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ซึ่งได้แก่มรรคมีองค์ ๘ คือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ จึงจะสามารถ

ตรัสรู้หรือบรรลุได้ และในตอนท้ายก็ได้ทรงยกเอาอริยสัจ ๔ ขึ้นแสดงแก่พวกเขาว่าเป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ ควรละ ควรทำ ให้แจ้ง และควรเจริญ

ทั้งนี้ เพื่ออนุโลมตามอุปนิสัยของพวกวัคคีย์ทั้ง ๕ ซึ่งนิยมหนักไปในทางอัตตกิลมถานุโยคอันเป็นส่วนที่ตึงเคร่งเกินไป

พระธรรมเทศนานี้ เรียกชื่อว่า "ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร" คือพระสูตรว่าด้วยการหมุนล้อพระธรรม และจัดเป็นปฐมเทศนา เพราะเป็นการเสดงธรรมครั้งแรกของพระองค์

พร้อมกับที่พระองค์แสดงพระธรรมเทศนาจบลง ธรรมจักษุคือดวงตาเห็นธรรม ก็ได้บังเกิดขึ้นแก่ท่านโกณฑัญญะว่า **"สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดล้วนมีความดับสิ้นไปเป็นธรรมดา"**

พระพุทธเจ้าทรงทราบเช่นนั้น จึงทรงเปล่งพระอุทานว่า "อญฺญาสิ วต โภ โกณฺฑญฺโญ อญฺญาสิ วต โภ โกณฺฑญฺโญ" ซึ่งแปลว่า "โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอๆ" ดังนั้น ท่านโกณฑัญญะจึงได้คำว่า "อัญญา" อันเป็นคำนำหน้าพระอุทาน เพิ่มชื่อข้างหน้าเป็น อัญญาโกณฑัญญะ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ธรรมจักษุนี้ ได้แก่ โสดาปัตติมรรค หรือโสดาปัตติมรรคญาณ เรียกบุคคลผู้ได้บรรลุว่า พระโสดาบัน

เมื่อท่านอัญญาโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรม หมดความสงสัย เชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาด้วยตัวของเขาเองแล้ว จึงทูลขออุปสมบท พระองค์ก็ทรงอนุญาตให้เป็นภิกษุด้วยพระวาจาว่า **"ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว ท่านจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด"**

เพียงเท่านี้ ท่านอัญญาโกณฑัญญะ ก็ได้ชื่อว่าอุปสมบทเป็นภิกษุโดยถูกต้องและสมบูรณ์

การอุปสมบทด้วยวิธีนี้ เรียกว่า "เอหิภิกขุอุปสัมปทา" ท่านอัญญาโกณฑัญญะเป็นภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนาที่ได้รับการอุปสมบทด้วยวิธีนี้ และยังได้ชื่อว่าเป็นปฐมสาวกองค์แรกในพระพุทธศาสนาอีกด้วย นับว่าพระรัตนตรัยได้อุบัติครบพร้อมบริบูรณ์แล้ว ณ กาลบัดนั้นเป็นต้นมา

รุ่งขึ้น ซึ่งตรงกับวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ สมัยนั้น เป็นฤดูฝน พระองค์จึงเสด็จประทับจำพรรษาอยู่ ณ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันนั้น ขณะเดียวกัน ก็ทรงแสดงปกิณกเทศนา (พระธรรมเทศนาต่างๆ) สั่งสอนท่านทั้ง ๔ ที่เหลือไปด้วยจนได้ดวงตาเห็นธรรม ได้บรรลุมรรคผล เป็นพระโสดาบันบุคคล และได้ประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาแก่วัคคีย์ที่เหลือหมดทั้ง ๔ รูป เมื่อพระอริยสงฆ์ทั้ง ๕ มีอินทรีย์แก่กล้า ควรเจริญวิปัสสนาเพื่อวิมุตติได้แล้ว สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงแสดงพระธรรมเทศนาชื่อ "อนัตตลักขณสูตร" จนจิตใจพ้นจากอาสวะกิเลส ไม่ถือมั่นด้วยอุปาทาน และได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นพระอรหันต์ขีณาสพหมดทั้ง ๕ องค์ ครั้งนั้น จึงมีพระอรหันต์เกิดขึ้นในโลก ๖ พระองค์ คือ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ พระองค์ กับพระอรหันต์สาวก ๕ องค์

เพราะเหตุนี้ วันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ หรือวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ นี้ จึงนับว่าเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกวันหนึ่ง ด้วยว่า เป็นวันคล้ายวันที่พระบรมโพธิสัตว์เจ้าได้เสด็จจุติจากดุสิตเทวโลก และหยั่งลงสู่พระครรภ์พระมารดา นี้ประการ ๑ เป็นวันคล้ายวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา "ธัมมจักกัปปวัตนสูตร" โปรดปัญจวัคคีย์ ณ อิสิปตนมฤคทายวัน แขวงกรุงพาราณสี ในปีที่ตรัสรู้ใหม่ประการ ๑ และเป็นวันที่มีพระอริยสงฆ์องค์แรกเกิดขึ้นครบพระรัตนตรัย คือ พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ และพระสังฆรัตนะ คือเมื่อท่านโกณฑัญญะ ๑ ในปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ได้ดวงตาเห็นธรรม เปลี่ยนลัทธิมานับถือพระพุทธศาสนา

ฉะนั้น ในวันสำคัญนี้จึงชื่อว่า "วันอาสาฬหบูชา" ที่พวกเราเหล่าพุทธศาสนิกชนจึงนิยมบำเพ็ญกุศล กระทำอามิสบูชาและปฏิบัติบูชา มีทานกุศล ศีลกุศล และภาวนากุศล เป็นต้น เพื่อบูชาคุณพระศรีรัตนตรัย อันจักเป็นอุดมมงคลอำนวยประโยชน์โสตถิผลแก่ผู้ให้ ให้ประสบแต่ความเจริญและสันติสุขแก่ชีวิตตามสมควรแก่ความศรัทธาสัมมาปฏิบัติ

สำหรับวันอาสาฬหบูชาปีนี้ ตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๑๖ กรกฎาคมนี้ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ก็ได้จัดให้มีการบำเพ็ญกุศลที่ศาลาหอฉัน "สมเด็จพระพุฒาจารย์" เริ่มตั้งแต่เวลา ๐๙.๓๐ น. มีการให้รับศีล เจริญภาวนาธรรม และถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์และสามเณรประมาณ ๑๓๐ รูป เสร็จแล้วญาติโยมรับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน เวลา ๑๓.๐๐ น. มีพิธีแจกทุนการศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถม ชั้นมัธยม และชั้นอุดมศึกษา แล้วมีพิธีถวายผ้าอาบน้ำฝน เวลา ๑๔.๐๐ น. มีพิธีเวียนเทียนบูชาพระรัตนตรัย และมีอีกรอบหนึ่ง เวลา ๑๙.๐๐ น. จึงขอเชิญญาติโยมสาธุชนไปร่วมบำเพ็ญกุศลบูชาพระรัตนตรัยโดยทั่วหน้ากัน

ก่อนจบรายการในวันนี้ ขอเจริญพรว่า ผู้สนใจจะได้เทปบันทึกรายการปาฐกถาธรรมนี้ และรายการก่อนๆ ติดต่อขอทราบรายละเอียดและขอรับได้ที่ประชาสัมพันธ์ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ หมายเลขโทรศัพท์ (๐๓๒) ๒๕๓–๓๕๒ ๒๕๔–๖๕๐ ,๒๔๕–๒๑๒ และ/หรือ ๒๔๕–๒๑๓ (กด) ต่อ ๒๒๐

ผู้สนใจเข้าศึกษาและปฏิบัติภาวนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ที่หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) เคยปฏิบัติและได้สั่งสอนถ่ายทอดสืบต่อกันมา ก็ขอเชิญเข้ารับการอบรมได้ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๒ รอบ รอบเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. และรอบบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ น. ผู้ที่อยู่ในกรุงเทพฯ มีรถจอดรอรับ–ส่งอยู่ที่ปากทางเข้าวัดสระเกศ (วัดภูเขาทอง) ทุกเช้าวันอาทิตย์ เวลา ๐๗.๐๐ น. ไปปฏิบัติธรรมที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม นอกจากนี้ยังมีการแสดงนิทรรศการพระบรมสารีริกธาตุ และพระพุทธรูปที่สำคัญ และที่หาชมได้ยาก ให้ท่านได้นมัสการบูชาพระรัตนตรัย เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตของท่านอีกด้วย

ขอความสุขสวัสดี จงมีแก่ท่านผู้ฟังทุกท่าน เจริญพร